

Om at lukke op for Grønlands ressourcer

af civilingeniør Aksel Mikkelsen

I en nøgtern og saglig artikel under titlen „Om at lukke Grønland op“ i aprilnummeret af tidsskriftet GRØNLAND har departementschef Erik Hesselbjerg behandlet spørgsmålet om udnyttelsen af Grønlands eventuelle råstoffer. Til departementschefens artikel kan der måske knyttes et par bemærkninger.

Under sammenfatningen af den aktuelle situation nævnes ikke de bestående danske mineselskaber Kryolitselskabet og Nordisk Mineselskab. I begge disse selskaber har staten en væsentlig aktiepost, og man skulle derfor kunne forvente, at der gennem disse to foretagender blev drevet en aktiv minepolitik.

For udenforstående er det imidlertid svært at se, at dette sker.

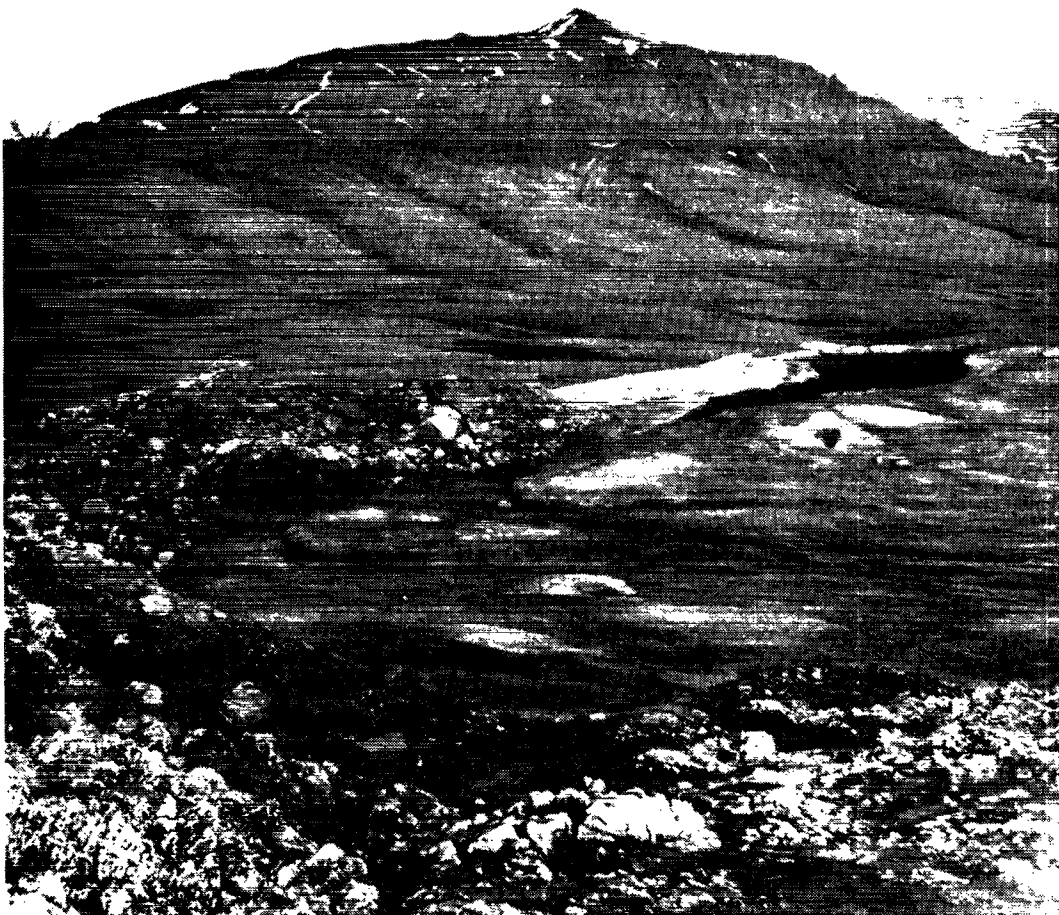
Kryolitselskabet er som bekendt det eneste selskab, der indtil dato har givet tilskud til statskassen. Forekomsten i Ivigtut er nu udtømt, og endnu er der ikke fundet noget tilsvarende, der foreløbig kan tænkes drevet med udbytte. Under disse forhold skulle man tro, at hele selskabets aktivitet ville blive sat ind på prospektering, men kun et forholdsvis beskedent beløb bliver anvendt til dette formål.

Selskabets reserver investeres i sikre danske virksomheder, hvilket ikke synes at være den for samfundet bedste udnyttelse af statens andel i kapital indtjent på Grønland af et koncessioneret mineselskab.

Nordisk Mineselskab fik ved selskabets oprettelse i 1952 en koncession omfattende såvel mineraler som olie i et stort område af Østgrønland.

Grundet tidernes ugunst har selskabet endnu ikke haft mulighed for at give overskud, men de penge, der er til rådighed, bruges til fortsat prospektering. Herunder er man blevet interesseret i visse områder, hvor der skulle være muligheder for olie, og der er derfor et samarbejde i gang med et udenlandsk olieselskab, der vil bekoste de forholdsvis kostbare, videre undersøgelser. Man må da håbe og forvente, at staten vil gøre sin indflydelse gældende, således at der kan træffes fornuftige aftaler, og man kan få et overblik over mulighederne for olie i denne afsides og utilgængelige del af Grønland.

Man må undre sig over, at ingen af de nævnte danske mineselskaber har været

*'Qápiortoq Kitdleq', den aktive dyndvulkan i Auvsfarssuaqdalen, Nugsuaq.
Hvornår ser man et boretdårn på dette sted?*

Fot.: Aksel Mikkelsen.

interesseret i at få koncession på den kendte bly- og zinkforekomst „Sorte Engel“ ved Umanak. Udnyttelsesretten er her blevet overdraget til et nyoprettet mineselskab Greenex, som er et datterselskab af en stor canadisk virksomhed, Cominco.

For Greenex er koncessionsbetingelserne klare, idet der skal betales en stor afgift til den danske stat, såfremt selskabet giver overskud. Det er imidlertid sær-

deles vanskeligt at kontrollere, hvornår et sådant selskab giver overskud, hvorfor afgiften til samfundet hellere burde være lagt på selve den løbende produktion som en vis procentdel i forhold til verdensmarkedsprisen. I dette tilfælde var investeringen, der opgives til 3–400 millioner kroner, måske så blevet en del mindre, thi på trods af vanskelige arbejdsforhold – og selv om Greenex har købt produktionsanlægget brugt af moderselskabet – har

man andre steder i verden anlagt tilsvarende miner for godt den halve pirs.

Staten bør derfor i fremtiden etablere en nøje teknisk og økonomisk kontrol med de koncessionshavende selskaber.

Men når dette er sagt, må man byde det nye initiativ, som Greenex repræsenterer, velkommen i Grønland og håbe på en produktiv fremtid. Sandsynligvis vil der alligevel blive tilført samfundet indtægter gennem arealafgift, anvendelse af danske materialer og arbejdskraft m. v., og som nævnt i departementschefens indlæg er Greenex det eneste mineforetagende, som kan forventes igangsat foreløbig.

For at afhjælpe vort samfunds valuta-situation må det haste med at få klarhed over, hvilke muligheder der er for i fremtiden at finde og udnytte eventuelle grønlandske olieforekomster.

Departementschefen sammenfatter situationen efter den nye minelov i, at der endnu ikke er meddelt nogen rettigheder til boring eller udnyttelse af olieforekomster, at koncessionsbetingelserne ikke er helt færdige og godkendt af diverse myndigheder, at eventuelle oliekoncessioner foreløbig kun vil blive givet for havområder ud for Grønlands vestkyst, og at der skal en særlig tilladelse til at igangsætte en boirng.

Det synes, som om ministeriet har handlet noget tøvende og meget forsigtigt i denne vigtige sag. De mange koncessionssøgninger i de sidste år kan jo næppe være kommet som en overraskelse for nogen. Selv fremkom jeg med en koncessionsansøgning for olie på Nugssuaq for 22 år siden, hvilket unægteligt var lovlig tidligt og langt fra tilstrækkelig

*Marmorilik
med mineindgangene i Sorte Engel –
det eneste aktive mineanlæg i Grønland.*

Fot.: H. Mauritzen 1973.

underbygget. Meningen var imidlertid at rejse interessen for sagen og dermed få noget praktisk arbejde igang med henblik på olieboringer, thi på et eller andet tidspunkt må der bores på Nugssuaq for at få klarhed over, om der overhovedet er mulighed for en olieproduktion i Vestgrønland.

Oliekoncession uden boretilladelse ud for Grønlands vestkyst forekommer i øjeblikket ikke særligt hensigtsmæssigt. Der vil sikkert gå en årrække, inden man råder over en så tilfredsstillende teknik, at man kan tænke sig, at ministeriet giver den nødvendige bore- og produktionstilladelse i disse barske og isfyldte farvande.

Man må naturligvis være indstillet på, at koncessionsbetingelserne ændres i pagt med tiden og de erfaringer, der opnås, men grundlaget for koncessionsbetingelserne bør være klarlagt nu. At afgive koncessioner er et stort politisk spørgsmål, som nok ikke er mindre på Grønland end andre steder. Øjensynlig er spørgsmålet heller ikke løst tilfredsstillende endnu, og man bør derfor først som sidst tage sagen op med det grønlandske samfunds repræsentanter.

Ingen dansker tænker i dag på at udnytte Grønlands eventuelle råstoffer udenom grønlænderne, og en tilsvarende indstilling – med modsat fortegn – må forventes fra grønlændernes side. Det er en stor opgave, som man efter mange års videnskabeligt forarbejde nu i fællesskab kan og skal løse entydigt og tilfredsstillende for begge parter.

En eventuel diskussion herom bør føres på et sagligt plan, således at Grønland ikke får prædikat af et politisk ustabilt område, hvor fremmede selskaber med den nødvendige, risikovillige kapital ikke tør investere.

Det specielle grønlandske miljø og naturen skal naturligvis beskyttes. Viden-

skaben arbejder allerede hermed, og en naturlig og samfundsgavnlig teknisk udvikling må kunne indpasses i disse bestræbelser uden at bremses af de moderne slagord om miljø og forurening.

Den menneskelige side af sagen må også klarlægges nu. Man må i højere grad end tidligere forsøge at drage grønlænderne ind i det nye arbejde, og samtidig gøre sig klart i hvilket omfang det grønlandske samfund vil kunne deltage i en videre forarbejdning af råstoffer ved udbygning af de dertil nødvendige industri-anlæg.

Det er prisværdigt, at grønlandsministeriet har været forsigtig med at udstede koncessioner, men nu må tiden nok være inde, hvor der skal handles. Det ville være nyttigt og formålstjenligt, om der blev samlet en fast institution bestående af ministeriets jurister, GGU's geologer, repræsentanter fra erhvervslivet, Atomenergikommissionen, Grønlands landsråd m. fl., der fik den fornødne kompetence til sagligt og forholdsvis hurtigt at kunne tage stilling til alle spørgsmål om den bedst mulige udnyttelse af Grønlands ressourcer til gavn for såvel Grønland som Danmark.